

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

การศึกษาเป็นพื้นฐานที่สำคัญในการพัฒนาประเทศ โดยเฉพาะการพัฒนาคน ซึ่งเป็นบุคลากรที่สำคัญที่สุด และประเทศที่เจริญแล้วทุกประเทศจะให้ความสำคัญกับการศึกษาเป็นอันดับแรก เพราะการศึกษาเป็นการพัฒนาคนให้มีคุณภาพ มีศักยภาพ ฯลฯ ดังนั้น แผนการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2535 ได้เสนอไว้ว่า “การศึกษาเป็นกระบวนการที่ทำให้มนุษย์สามารถพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนที่สามารถดำเนินชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุขและสามารถที่หนุนการพัฒนาระประเทศได้อย่างเหมาะสมและสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงในทุกด้านของประเทศ” (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2535, หน้า 1) จากความสำคัญของการศึกษาดังกล่าว ซึ่งสอดคล้องกับเจตนารมณ์ของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2540–2544) ที่มุ่งให้มีการพัฒนาคนให้เต็มศักยภาพควบคู่ไปกับการปรับสภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจ สังคม ให้เอื้อต่อการพัฒนาคน กล่าวคือ เน้นคนเป็นศูนย์กลาง หรือจุดมุ่งหมายหลักของการพัฒนา เพราะคนเป็นปัจจัยชี้ขาดความสำเร็จของการพัฒนา โดยมีการศึกษาเป็นเครื่องมือในการพัฒนาคน (สุเมธ ตันติเวชกุล, 2539, หน้า 32)

การพัฒนาการศึกษาหรือการพัฒนาคนจะสำเร็จลงได้หรือไม่ ถ้าขาดบุคคลสำคัญ ซึ่งทำหน้าที่เป็นตัวจักรที่สำคัญ ก็คือ “ครู” ดังพระบรมราโชวาทของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชมหาราช (22 ตุลาคม 2513) ความว่า “หน้าที่ครูมีความสำคัญอย่างยิ่ง เพราะเป็นหน้าที่ปลูกฝังความรู้ ความคิด และจิตใจของเยาวชน ผู้เป็นครูจึงจัดได้ว่าเป็นผู้มีบทบาทสำคัญมากในการสร้างสรรค์บ้านคานาคของชาติบ้านเมือง...” ซึ่งเรื่องนี้สอดคล้องกับ เซ็น แก้วยศ (2540, หน้า 38) ซึ่งกล่าวว่า ครูเป็นผู้มีอิทธิพลเป็นอย่างยิ่ง ความก้าวหน้าของครู หมายถึง ความก้าวหน้าของนักเรียน สิ่งที่จะต้องพัฒนา วิชาชีพและบุคลิกภาพของครูที่จะส่งผลต่อการพัฒนาทักษะ ความเชื่อมั่นในตนเองและพฤติกรรมการเรียนรู้ของนักเรียน สิ่งที่เป็นหัวใจสำคัญของการพัฒนาวิชาชีพ ก็คือ การพัฒนาจิตความสามารถ ในการสังเกตและวิเคราะห์ผลลัพธ์ของวิธีการสอน และสื่อการเรียนการสอนที่ครูนำมาใช้ ตลอดจนเรียนรู้วิธีที่จะปรับปรุงการเรียนการสอนจากการสังเกตและวิเคราะห์นั้น ทั้งนี้ รวมถึงการที่ครูจะต้องร่วมมือกับครูคนอื่น ๆ ให้เกิดการพัฒนาไปพร้อม ๆ กัน ดังนั้น รัฐจึงควรมุ่งปรับปรุงและพัฒนาครูให้มีศักยภาพ สามารถ ดำรงชีวิตในสังคมที่เปลี่ยนแปลง

ได้อย่างเป็นสุข รวมทั้งพัฒนาวิชาชีพครูให้เป็นวิชาชีพชั้นสูง เป็นที่ยอมรับและยกย่องในสังคม โดยการสร้างและปรับปรุงจรรยาบรรณต่าง ๆ ที่เกื้อหนุนต่อการประกอบวิชาชีพครู (วิจารณ์ สรรตนะ, 2539, หน้า 109)

งานวิชาชีพทุกอย่างจำเป็นต้องได้รับการส่งเสริมและยกระดับวิชาชีพของตนให้สูงขึ้น หรือได้มาตรฐาน ทั้งนี้ เพื่อให้ทันกับความเปลี่ยนแปลงทางสังคม และความเปลี่ยนแปลงทางด้าน วิทยาการใหม่ ๆ ซึ่งเกิดขึ้นอยู่เสมอ วิชาชีพครูก็เช่นเดียวกับวิชาชีพอื่น ๆ กล่าวคือ จะต้องมีการ ส่งเสริมและยกระดับมาตรฐานวิชาชีพให้เป็นที่ยอมรับของสังคมทั่วไปด้วย (ยงค์ ชุมจิต, 2541, หน้า 260) ซึ่งเรื่องเกี่ยวกับวิชาชีพนี้ สำเริง นิลประดิษฐ์ (2534, หน้า 1) เสนอว่า วิชาชีพครูเป็น วิชาชีพชั้นสูง เพราะเป็นอาชีพที่ให้บริการแก่สังคม โดยไม่ซ้ำซ้อนกับวิชาชีพอื่น เป็นการให้บริการ โดยใช้วิธีการแห่งปัญญาที่มีความเป็นอิสระในการดำเนินการเกี่ยวกับวิชาชีพ และมีจรรยาบรรณแห่ง วิชาชีพ ผู้ที่อยู่ในวิชาชีพครู คือ ตัวครู จะต้องช่วยกันรณรงค์ให้วิชาชีพครูเป็นที่ศรัทธาและเชื่อถือ ในสังคมให้ทัดเทียมกับวิชาชีพชั้นสูงอื่น ๆ การที่ประชาชนทั่วไปจะยอมรับและศรัทธาครูเพียงใด ย่อมขึ้นอยู่กับผลงานที่เกิดจากครูใช้ความรู้ความสามารถในการสอน และการปฏิบัติตนด้วยความ จริงใจตามจรรยาบรรณของครู โดยมีครูสภาในฐานะ เป็นสถาบันวิชาชีพครู มีหน้าที่ส่งเสริมและ พัฒนาวิชาชีพครูให้มีมาตรฐานและคุณภาพการที่ทำให้ครูมีคุณภาพขึ้นอยู่กับองค์ประกอบหลาย อย่าง ประการหนึ่งที่สำคัญ คือ ควรมีการกำหนดแนวทางให้ยึดถือปฏิบัติร่วมกัน คือ เกณฑ์ มาตรฐานวิชาชีพครู และครูสภาได้กำหนด แนวทางให้ครู ได้ปฏิบัติตนและปฏิบัติงานในหน้าที่ ตามเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครู และให้มีการนำเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครูเป็นแนวทางในการ ประเมินผลการปฏิบัติงานของครู

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ได้กำหนดให้องค์กรวิชาชีพครู มีอำนาจ หน้าที่ในการกำหนดมาตรฐานวิชาชีพ ออกและเพิกถอนใบอนุญาตประกอบอาชีพ กำกับ ดูแล การปฏิบัติตามมาตรฐานวิชาชีพ รวมทั้งการพัฒนาวิชาชีพ เพื่อเป็นหลักประกันแก่สังคมว่า ผู้ประกอบวิชาชีพครู และบุคลากรทางการศึกษา จะเป็นผู้มีคุณภาพและมีมาตรฐานสมกับเป็น ผู้ประกอบวิชาชีพชั้นสูง ฉะนั้น ครูจึงมีความจำเป็นต้องปฏิบัติตามเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครู เพื่อ เพิ่มศักยภาพและประสิทธิภาพของครูให้สูงขึ้น

ปัญหาเกี่ยวกับคุณภาพของครูมี 3 ประการ ได้แก่ (1) ประสิทธิภาพในการสอนของครู ยังไม่เป็นที่น่าพอใจ ครูยังใช้วิธีการสอนแบบบรรยายเป็นส่วนใหญ่ ทำให้คุณภาพของการศึกษา ต่ำ รวมทั้งครูยังไม่ได้เปลี่ยนบทบาทให้เหมาะสมกับพัฒนาการและเทคโนโลยีมากขึ้น ตลอดจน หลักสูตรและแนวการสอนใหม่ๆ ที่จำเป็นต้องมีความรู้และความสามารถปฏิบัติได้มากยิ่งขึ้น (2) จริยธรรมและความเป็นปราชญ์บุคคลของครูเสื่อมถอยลง โดยที่ครูไม่ได้เป็นแบบอย่างที่ดีของเด็ก

ไม่ปฏิบัติตนให้เป็นที่เคารพนับถือ ของบุคคลในชุมชน และ (3) ทักษะคิดและศรัทธาต่อวิชาชีพครู ทั้งของครูเองและ ประชาชนที่มีต่อวิชาชีพยังอยู่ในระดับต่ำ เห็น ได้จากการไม่เข้าประกอบวิชาชีพ ครูหลังจากจบการศึกษาฝึกหัดครูแล้วของนักศึกษาครู ผู้ที่อยู่ในวิชาชีพครูเองก็พยายามแสวงหา กิจกรรมอื่น เพื่อความก้าวหน้าในอนาคตของตนเอง นอกจากนี้ยังมีปัญหาทางด้านวิชาชีพครูไม่มี มาตรฐาน ตั้งแต่ระบบคัดเลือกบุคคลเข้ามาเรียนครู การฝึกอบรมครูและการคัดเลือกบุคคลเข้ามา ประกอบวิชาชีพครู ซึ่งนับว่ามีคุณภาพค่อนข้างต่ำ ยิ่งไปกว่านั้นเมื่อบุคคลเข้าสู่วิชาชีพครูแล้วก็ยัง ไม่มีมาตรการที่จะส่งเสริมให้ครูได้แสดงวิชาชีพของตนอย่างแท้จริง ทั้งนี้ เพราะ ขาดระบบส่งเสริม พัฒนาและควบคุมมาตรฐานวิชาชีพครู ทั้งในด้านสมรรถนะในการสอนการใช้ครูและระบบบริการ สนับสนุนต่าง ๆ (คุรุสภา, ม.ป.ป., หน้า 13)

ดังนั้น คุรุสภาอันเป็นสภาในกระทรวงศึกษาธิการ ในฐานะองค์การส่งเสริมและพัฒนา วิชาชีพครู จึงได้กำหนดเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครูขึ้นเมื่อปี 2533 ประกอบด้วยเกณฑ์ 4 ด้าน คือ รอบรู้ สอนดี มีคุณธรรมจรรยาบรรณ มุ่งมั่นพัฒนา และได้เผยแพร่เกณฑ์ดังกล่าวไปยังครูและ หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นแนวทางปฏิบัติ เนื่องจากเกณฑ์ดังกล่าวมีลักษณะเป็นนามธรรมยาก แก่การปฏิบัติและประเมิน จึงไม่มีความก้าวหน้าในการปฏิบัติตามเกณฑ์เท่าที่ควร ในปี 2537 คุรุสภาได้พัฒนาเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครูจากเดิม 4 ด้าน เป็น 11 ข้อ เกณฑ์มาตรฐานนี้มีเนื้อหา ครอบคลุมเกณฑ์เดิม สามารถปฏิบัติและประเมินพฤติกรรมที่พึงปรารถนาของครู ได้ ซึ่งเป็น พฤติกรรมที่ครูผลักดันจากคุณภาพในตัวครูและเมื่อพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 ประกาศใช้ คุรุสภาได้ดำเนินการพิจารณาความสอดคล้องของเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพกับ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ ซึ่งกรรมการอำนวยการคุรุสภาได้อนุมัติให้เพิ่มเกณฑ์มาตรฐาน วิชาชีพครูอีก 1 เกณฑ์ เป็นเกณฑ์มาตรฐานที่ 12 โดยเกณฑ์มาตรฐาน ทั้งหมดนี้ กำหนดขึ้นบน พื้นฐานของความเชื่อที่ว่า เด็กทุกคนสามารถเรียนรู้ได้ ครูต้องคำนึงถึงผลที่จะเกิดกับผู้เรียนเป็น ลำดับแรก ครูสามารถเลือกวิธีสอนให้เหมาะสมกับพัฒนาการของผู้เรียนและสภาพแวดล้อมอื่น ๆ เมื่อ สอนไปแล้วครูสามารถตรวจสอบ แก้ไขปรับปรุง และชื่นชมต่อความสำเร็จของผู้เรียนได้

ในปัจจุบันมีการประเมินผลการปฏิบัติงานอย่างเป็นระบบ (สำนักงานคณะกรรมการ การประถมศึกษาแห่งชาติ, 2541, หน้า 54) ได้กำหนดมาตรฐานโรงเรียนของทุกโรงเรียนในสังกัด ซึ่งประกอบด้วยมาตรฐาน 3 กลุ่ม คือมาตรฐานคุณภาพนักเรียน มาตรฐานด้านการเรียนการสอน และมาตรฐานการบริหารโรงเรียน จากการประเมินมาตรฐานโรงเรียนประถมศึกษาของสำนักงาน คณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ในเขตการศึกษา 12 ในปีการศึกษา 2540 พบว่าโรงเรียน ที่ได้รับการประเมินจำนวน 1,969 โรงเรียนผ่านการประเมินเพียง 73 โรงเรียน คิดเป็น ร้อยละ 3.71 และ ไม่ผ่านการประเมิน 1,896 โรงเรียน คิดเป็นร้อยละ 96.29 ซึ่งจะเห็นได้ว่าโรงเรียนส่วนใหญ่ยัง

ไม่ผ่านเกณฑ์มาตรฐานตามที่สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติกำหนดไว้ ปัญหาที่พบมาก ได้แก่ มาตรฐานด้านการเรียนการสอน, มาตรฐานคุณภาพ นักเรียน ซึ่งสิ่งเหล่านี้มีส่วนเกี่ยวข้องกับครูผู้สอนโดยตรง

ปัจจุบันครูไม่สามารถพัฒนาตามเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครูได้ในหลาย ๆ มาตรฐาน ครูไม่ใช้ศักยภาพของครูให้เต็มที่เพราะยังมีวิธีการคิดแบบเดิม ๆ สอนแบบเดิมอยู่เน้นตนเองเป็นศูนย์กลาง ครูยังไม่ให้นักเรียนแสวงหาความรู้เอง และครูไม่เป็นแบบอย่างที่ดีให้กับนักเรียนในการปฏิบัติตนของครู เช่น การดื่มสุรา การเล่นการพนัน นอกจากนี้ ครูมักมีปัญหากับครูกันเอง เป็นต้น

จากสภาพปัจจุบันและปัญหาดังกล่าวมาข้างต้น เป็นสาเหตุมาจากครูขาดการปฏิบัติตนและปฏิบัติงานตามเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครู ผู้วิจัยจึงมีความสนใจและต้องการศึกษาถึงการพัฒนาครูตามเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครูของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดในเขตการศึกษา 12 เพื่อเป็นข้อมูลสำหรับผู้บริหารโรงเรียนใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาครู ให้สามารถปฏิบัติงานได้ตามเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครู รวมทั้งอาจเป็นข้อมูลสำหรับข้าราชการครูให้ตระหนักถึงการปฏิบัติงานให้เป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครู

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการพัฒนาครูตามเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครูของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด ในเขตการศึกษา 12 ตามความเห็นของข้าราชการครู จำแนกตามกลุ่มวิชาที่สอน ขนาด โรงเรียน และอายุของโรงเรียน
2. เพื่อเปรียบเทียบการพัฒนาครูตามเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครู ระหว่างความคิดเห็นของข้าราชการครูที่สอนกลุ่มวิชาต่างกัน
3. เพื่อเปรียบเทียบการพัฒนาครูตามเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครู ระหว่างความคิดเห็นของข้าราชการครู ซึ่งปฏิบัติงานในโรงเรียนขนาดต่างกัน
4. เพื่อเปรียบเทียบการพัฒนาครูตามเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครู ระหว่างความคิดเห็นของข้าราชการครู ซึ่งปฏิบัติงานในโรงเรียนที่ด้อยใหม่กับข้าราชการครูซึ่งปฏิบัติงานในโรงเรียนเก่า

ความสำคัญของการวิจัย

ผลที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้ อาจเป็นข้อมูลสำหรับผู้บริหาร โรงเรียนใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาครูให้ปฏิบัติงานได้ตามเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครู รวมทั้งอาจเป็นข้อมูลสำหรับข้าราชการครูให้ตระหนักถึง และพัฒนาดตนเองเพื่อการปฏิบัติงานให้เป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครู

คำถามในการวิจัย

1. การพัฒนาครูตามเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครูของโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด ในเขตการศึกษา 12 ตามความเห็นของข้าราชการครู จำแนกตามกลุ่มวิชาที่สอน ขนาดโรงเรียน และอายุของโรงเรียน อยู่ในระดับใด
2. การพัฒนาครูตามเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครู ระหว่างความคิดเห็นของข้าราชการครู ที่สอนกลุ่มวิชาต่างกัน แตกต่างกันหรือไม่
3. การพัฒนาครูตามเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครู ระหว่างความคิดเห็นของข้าราชการครู ซึ่งปฏิบัติงานในโรงเรียนขนาดต่างกัน แตกต่างกันหรือไม่
4. การพัฒนาครูตามเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครู ระหว่างความคิดเห็นของข้าราชการครู ซึ่งปฏิบัติงานในโรงเรียนที่ตั้งใหม่กับข้าราชการครูซึ่งปฏิบัติงานในโรงเรียนเก่า แตกต่างกันหรือไม่

สมมติฐานในการวิจัย

1. การพัฒนาครูตามเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครู ระหว่างความคิดเห็นของข้าราชการครู ที่สอนกลุ่มวิชาต่างกัน แตกต่างกัน
2. การพัฒนาครูตามเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครู ระหว่างความคิดเห็นของข้าราชการครู ซึ่งปฏิบัติงานในโรงเรียนขนาดต่างกัน แตกต่างกัน
3. การพัฒนาครูตามเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครู ระหว่างความคิดเห็นของข้าราชการครู ซึ่งปฏิบัติงานในโรงเรียนที่ตั้งใหม่กับข้าราชการครูซึ่งปฏิบัติงานในโรงเรียนเก่า แตกต่างกัน

กรอบความคิดในการวิจัย

การศึกษการพัฒนาครูตามเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครูของโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด ในเขตการศึกษา 12 นี้ ผู้วิจัยได้ยึดเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครูของคุรุสภา พ.ศ. 2537 (ปรับปรุงปี พ.ศ. 2544) จำนวน 12 มาตรฐานเป็นกรอบความคิดโดยศึกษากับข้าราชการครูซึ่งจำแนกสถานภาพตามกลุ่มวิชาที่สอน ขนาดโรงเรียน และอายุของโรงเรียนเป็นตัวแปรสำหรับวิเคราะห์ข้อมูล ดังภาพที่ 1

ตัวแปรอิสระ

ตัวแปรตาม

สถานภาพของข้าราชการครู	การพัฒนาครูตามเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครูของคุรุสภา พ.ศ. 2537 (ปรับปรุงปี พ.ศ. 2544) จำนวน 12 มาตรฐาน
1. กลุ่มวิชาที่สอน 1.1 กลุ่มทักษะ 1.2 กลุ่ม สปข. 1.3 กลุ่ม สสน. 1.4 กลุ่ม กพอ. 1.5 กลุ่ม กพ. 2. ขนาดโรงเรียน 2.1 เล็ก 2.2 กลาง 2.3 ใหญ่ 3. อายุของโรงเรียน 3.1 โรงเรียนดั่งใหม่ 3.2 โรงเรียนเก่า	มาตรฐานที่ 1 ปฏิบัติกิจกรรมทางวิชาการเกี่ยวกับการพัฒนาวิชาชีพครูอยู่เสมอ มาตรฐานที่ 2 ตัดสินใจปฏิบัติกิจกรรมต่างๆ โดยคำนึงถึงผลที่จะเกิดกับผู้เรียน มาตรฐานที่ 3 มุ่งมั่นพัฒนาผู้เรียนให้เต็มตามศักยภาพ มาตรฐานที่ 4 พัฒนาแผนการสอนให้สามารถปฏิบัติได้เกิดผลจริง มาตรฐานที่ 5 พัฒนาสื่อการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพอยู่เสมอ มาตรฐานที่ 6 จัดกิจกรรมการเรียนการสอน โดยเน้นผลถาวรที่เกิดขึ้นกับผู้เรียน มาตรฐานที่ 7 รายงานผลการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน ได้อย่างมีระบบ มาตรฐานที่ 8 ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ผู้เรียน มาตรฐานที่ 9 ร่วมมือกับผู้อื่นในสถานศึกษาอย่างสร้างสรรค์ มาตรฐานที่ 10 ร่วมมือกับผู้อื่นอย่างสร้างสรรค์ในชุมชน มาตรฐานที่ 11 แสวงหาและใช้ข้อมูลข่าวสารในการพัฒนา มาตรฐานที่ 12 สร้างโอกาสให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ในทุกสถานการณ์

ภาพที่ 1 กรอบความคิดในการวิจัย

ขอบเขตของการวิจัย

1. ขอบเขตของเนื้อหา การศึกษาครั้งนี้ เป็นการศึกษาการพัฒนาครูตามเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครูของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด ในเขตการศึกษา 12 ตามเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครูของคุรุสภา พ.ศ. 2537 (ปรับปรุงปี พ.ศ. 2544) จำนวน 12 มาตรฐาน ดังนี้

- 1.1 มาตรฐานที่ 1 ปฏิบัติกิจกรรมทางวิชาการเกี่ยวกับการพัฒนาวิชาชีพครูอยู่เสมอ
- 1.2 มาตรฐานที่ 2 ตัดสินใจปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ โดยคำนึงถึงผลที่จะเกิดกับผู้เรียน
- 1.3 มาตรฐานที่ 3 มุ่งมั่นพัฒนาผู้เรียนให้เต็มตามศักยภาพ
- 1.4 มาตรฐานที่ 4 พัฒนาแผนการสอนให้สามารถปฏิบัติได้เกิดผลจริง

- 1.5 มาตรฐานที่ 5 พัฒนาสื่อการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพอยู่เสมอ
- 1.6 มาตรฐานที่ 6 จัดกิจกรรมการเรียนการสอน โดยเน้นผลลัพท์ที่เกิดแก่ผู้เรียน
- 1.7 มาตรฐานที่ 7 รายงานผลการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน ได้อย่างมีระบบ
- 1.8 มาตรฐานที่ 8 ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ผู้เรียน
- 1.9 มาตรฐานที่ 9 ร่วมมือกับผู้อื่นในสถานศึกษาอย่างสร้างสรรค์
- 1.10 มาตรฐานที่ 10 ร่วมมือกับผู้อื่นอย่างสร้างสรรค์ในชุมชน
- 1.11 มาตรฐานที่ 11 แสวงหาและใช้ข้อมูลข่าวสารในการพัฒนา
- 1.12 มาตรฐานที่ 12 สร้างโอกาสให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ในทุกสถานการณ์

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

2.1 ประชากร ได้แก่ ข้าราชการครูโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงาน
การประถมศึกษาจังหวัด ในเขตการศึกษา 12 ปีการศึกษา 2545 จำนวน 21,053 คน
จากโรงเรียน 1,848 โรงเรียน

2.2 กลุ่มตัวอย่าง ได้จากประชากรในข้อ 2.1 จำนวน 375 คน ซึ่งได้จากการ
กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่าง เครซี่ และ มอร์แกน (Krejcie
& Morgan, 1970, p. 608) แล้วทำการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (multi-stage-random sampling)

3. ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้

3.1 ตัวแปรอิสระ ประกอบด้วย

3.1.1 กลุ่มวิชาที่สอน

3.1.1.1 กลุ่มทักษะ (คณิตศาสตร์ ภาษาไทย)

3.1.1.2 กลุ่ม สปข. (วิทยาศาสตร์ สังคมศึกษา)

3.1.1.3 กลุ่ม สตน. (จริยศึกษา ศิลปศึกษา พลศึกษา ดนตรี-นาฏศิลป์

ลูกเสือ - เนตรนารี ยุวกาชาด)

3.1.1.4 กลุ่ม กพอ. (งานบ้าน งานเกษตร งานประดิษฐ์ งานช่าง
และงานที่เตรียมไปสู่อาชีพ)

3.1.1.5 กลุ่ม กพ. (ภาษาอังกฤษ)

3.1.2 ขนาดโรงเรียน

3.1.2.1 เล็ก

3.1.2.2 กลาง

3.1.2.3 ใหญ่

3.1.3 อายุของโรงเรียน

3.1.3.1 โรงเรียนตั้งใหม่

3.1.3.2 โรงเรียนเก่า

3.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ การพัฒนาครูตามเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครูของคุรุสภา พ.ศ. 2537 (ปรับปรุงปี พ.ศ. 2544) จำนวน 12 มาตรฐาน ได้แก่

3.2.1 มาตรฐานที่ 1 ปฏิบัติกิจกรรมทางวิชาการเกี่ยวกับการพัฒนาวิชาชีพครู
อยู่เสมอ

3.2.2 มาตรฐานที่ 2 ตัดสินใจปฏิบัติกิจกรรมต่างๆ โดยคำนึงถึงผลที่จะเกิดกับ
ผู้เรียน

3.2.3 มาตรฐานที่ 3 มุ่งมั่นพัฒนาผู้เรียนให้เต็มตามศักยภาพ

3.2.4 มาตรฐานที่ 4 พัฒนาแผนการสอนให้สามารถปฏิบัติได้เกิดผลจริง

3.2.5 มาตรฐานที่ 5 พัฒนาสื่อการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพอยู่เสมอ

3.2.6 มาตรฐานที่ 6 จัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยเน้นผลถาวรที่เกิดแก่

ผู้เรียน

3.2.7 มาตรฐานที่ 7 รายงานผลการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนได้อย่างมีระบบ

3.2.8 มาตรฐานที่ 8 ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ผู้เรียน

3.2.9 มาตรฐานที่ 9 ร่วมมือกับผู้อื่นในสถานศึกษาอย่างสร้างสรรค์

3.2.10 มาตรฐานที่ 10 ร่วมมือกับผู้อื่นอย่างสร้างสรรค์ในชุมชน

3.2.11 มาตรฐานที่ 11 แสวงหาและใช้ข้อมูลข่าวสารในการพัฒนา

3.2.12 มาตรฐานที่ 12 สร้างโอกาสให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ในทุกสถานการณ์

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. การพัฒนาครู หมายถึง การดำเนินงานของโรงเรียนในการพัฒนาและส่งเสริมครู ให้มีความรู้ ความสามารถ และมีทักษะในการปฏิบัติงาน รวมทั้งมีทัศนคติที่ดีต่อการทำงานโดย ให้เป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครู ซึ่งในการวิจัยนี้ ศึกษาจากความคิดเห็นของข้าราชการ ครู สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด ในเขตการศึกษา 12

2. เกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครู หมายถึง ลักษณะการปฏิบัติงานของครูตามเกณฑ์ มาตรฐานวิชาชีพครูของคุรุสภา พ.ศ. 2537 และได้ปรับปรุงเพิ่มเติม เมื่อ พ.ศ. 2544 ซึ่งเป็นเกณฑ์ ของการปฏิบัติตนและปฏิบัติงานในหน้าที่ครู ซึ่งจำแนกเกณฑ์มาตรฐานเป็น 12 มาตรฐาน ดังนี้

2.1 มาตรฐานที่ 1 ปฏิบัติกิจกรรมทางวิชาการเกี่ยวกับการพัฒนาวิชาชีพครูอยู่เสมอ
หมายถึงการดำเนินการให้ครูทำการศึกษาค้นคว้าเพื่อพัฒนาตนเอง การเผยแพร่ผลงานทางวิชาการ

และการเข้าร่วมกิจกรรมทางวิชาการที่องค์กรหรือหน่วยงาน หรือสมาคมจัดขึ้น เช่น การประชุม การอบรม การสัมมนา และการประชุมเชิงปฏิบัติการ เป็นต้น ทั้งนี้ ต้องมีผลงานหรือรายงานที่ปรากฏชัดเจน

2.2 มาตรฐานที่ 2 ตัดสินใจปฏิบัติกิจกรรมต่างๆ โดยคำนึงถึงผลที่จะเกิดกับผู้เรียน หมายถึงการดำเนินการให้ครูเลือกกิจกรรมการเรียนการสอนและกิจกรรมอื่น ๆ ครูต้องคำนึงถึงประโยชน์ที่จะเกิดแก่ผู้เรียนเป็นหลัก

2.3 มาตรฐานที่ 3 มุ่งมั่นพัฒนาผู้เรียนให้เต็มตามศักยภาพ หมายถึงการดำเนินการให้ครูใช้ความพยายามอย่างเต็มความสามารถของครูที่จะให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ให้มากที่สุดตามความถนัด ความสนใจ ความต้องการ โดยวิเคราะห์ วินิจฉัยปัญหาความต้องการที่แท้จริงของผู้เรียนปรับเปลี่ยนวิธีการสอนที่จะให้ได้ผลดีกว่าเดิม รวมทั้งการส่งเสริมพัฒนาการด้านต่าง ๆ ตามศักยภาพของผู้เรียนแต่ละคนอย่างเป็นระบบ

2.4 มาตรฐานที่ 4 พัฒนาแผนการสอนให้สามารถปฏิบัติได้เกิดผลจริง หมายถึงการดำเนินการให้ครูดำเนินการให้ครูเลือกใช้ ปรับปรุง หรือสร้างแผนการสอน บันทึกการสอน หรือเตรียมการสอนในลักษณะอื่น ๆ ที่สามารถนำไปใช้จัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้ผู้เรียนบรรลุวัตถุประสงค์ของการเรียนรู้

2.5 มาตรฐานที่ 5 พัฒนาสื่อการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพอยู่เสมอ หมายถึงการดำเนินการให้ครูประดิษฐ์คิดค้น ผลิต เลือกใช้ ปรับปรุง เครื่องมืออุปกรณ์ เอกสารสิ่งพิมพ์ เทคนิควิธีการต่าง ๆ เพื่อให้ผู้เรียนบรรลุจุดประสงค์ของการเรียนรู้

2.6 มาตรฐานที่ 6 จัดกิจกรรมการเรียนการสอน โดยเน้นผลถาวรที่เกิดแก่ผู้เรียน หมายถึงการดำเนินการให้ครูจัดการเรียนการสอนที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนประสบผลสำเร็จในการแสวงหาความรู้ตามสภาพความแตกต่างของบุคคลด้วยการปฏิบัติจริงและสรุปความรู้ทั้งหลายได้ด้วยตนเอง ก่อให้เกิดค่านิยมและนิสัยในการปฏิบัติงานเป็นบุคลิกภาพถาวรติดตัว

2.7 มาตรฐานที่ 7 รายงานผลการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนได้อย่างมีระบบ หมายถึงการดำเนินการให้ครูรายงานผลการพัฒนาผู้เรียนที่เกิดจากการปฏิบัติการเรียนการสอนให้ครอบคลุมสาเหตุ ปัจจัย และการดำเนินงานที่เกี่ยวข้อง โดยครูนำเสนอรายงานการปฏิบัติ ในรายละเอียด คือ ปัญหาความต้องการของผู้เรียนที่ต้องได้รับการพัฒนาและเป้าหมายของการพัฒนาผู้เรียน เทคนิค วิธีการ หรือนวัตกรรมการเรียนการสอนที่นำมาใช้ เพื่อการพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนและขั้นตอนวิธีการใช้เทคนิควิธีการหรือนวัตกรรมนั้น ๆ ผลการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามวิธีการที่กำหนดที่เกิด กับผู้เรียนข้อเสนอแนะแนวทางใหม่ ๆ ในการปรับปรุงและพัฒนาผู้เรียนให้ได้ผลดี ยิ่งขึ้น

2.8 มาตรฐานที่ 8 ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ผู้เรียน หมายถึงการดำเนินการให้ครูประพฤติและปฏิบัติตน การแต่งกาย กิริยา วาจา และจริยธรรมที่เหมาะสมกับความเป็นครูอย่างสม่ำเสมอที่ทำให้ผู้เรียนเลื่อมใสศรัทธาและถือเป็นแบบอย่าง

2.9 มาตรฐานที่ 9 ร่วมมือกับผู้อื่นในสถานศึกษาอย่างสร้างสรรค์ หมายถึงการดำเนินการให้ครูตระหนักถึงความสำคัญรับฟังความคิดเห็น ยอมรับในความรู้ความสามารถ ให้ความร่วมมือในการปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ ของเพื่อนร่วมงานด้วยความเต็มใจ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายของสถานศึกษาและร่วมรับผลที่เกิดขึ้นจากการกระทำนั้น

2.10 มาตรฐานที่ 10 ร่วมมือกับผู้อื่นอย่างสร้างสรรค์ในชุมชน หมายถึงการดำเนินการให้ครู รับฟังความคิดเห็น ยอมรับในความรู้ความสามารถของบุคคลอื่นในชุมชนและร่วมมือปฏิบัติงาน เพื่อพัฒนางานของสถานศึกษาให้ชุมชนและสถานศึกษามีการยอมรับซึ่งกันและกันและปฏิบัติงานร่วมกันด้วยความเต็มใจ

2.11 มาตรฐานที่ 11 แสวงหาและใช้ข้อมูลข่าวสารในการพัฒนา หมายถึงการดำเนินการให้ครูก้นคว้า สังเกต จดจำ และรวบรวมข้อมูลข่าวสารตามสถานการณ์ของสังคมทุกด้าน โดยเฉพาะสารสนเทศเกี่ยวกับวิชาชีพครู สามารถวิเคราะห์วิจารณ์อย่างมีเหตุผล และใช้ข้อมูลประกอบการแก้ปัญหา พัฒนาดตนเอง พัฒนางานและพัฒนาสังคมได้อย่างเหมาะสม

2.12 มาตรฐานที่ 12 สร้างโอกาสให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ในทุกสถานการณ์ หมายถึงการดำเนินการให้ครูสร้างกิจกรรมการเรียนรู้ โดยการนำเอาปัญหาหรือความจำเป็นในการพัฒนาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในการเรียนและการจัดกิจกรรมอื่น ๆ ในโรงเรียนมากำหนดเป็นกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อนำไปสู่ การพัฒนาของผู้เรียนที่ถาวร เป็นแนวทางในการแก้ปัญหาของครูอีกแบบหนึ่งที่จะนำเอาวิกฤตต่าง ๆ มาเป็น โอกาสในการพัฒนาครูจำเป็นต้องมองมุมต่าง ๆ ของปัญหา แล้วผันมุมของปัญหาไปในการพัฒนา กำหนดเป็นกิจกรรมในการพัฒนาของผู้เรียน ครูจึงต้องเป็นผู้มองมุมบวกในสถานการณ์ต่าง ๆ ได้ กล่าวที่จะเผชิญปัญหาต่าง ๆ มีสติในการแก้ปัญหา มิได้ตอบสนองปัญหาต่าง ๆ ด้วยอารมณ์หรือแถมแบบตรงตัว ครูสามารถมองหักมุมในทุก ๆ โอกาส มองเห็นแนวทางที่นำไปสู่ผลก้าวหน้าของผู้เรียน

3. ข้าราชการครู หมายถึง บุคลากรที่ปฏิบัติการสอนในโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด ในเขตการศึกษา 12 ซึ่งในการวิจัยนี้ ได้จำแนก สถานภาพของข้าราชการครู เพื่อเป็นตัวแปรในการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

3.1 กลุ่มวิชาที่สอน หมายถึง วิชาที่ครูได้รับมอบหมายให้ปฏิบัติการสอนหรือเป็นวิชาที่มีความถนัดในการสอน ซึ่งในการวิจัยนี้ จำแนกออกเป็น 5 กลุ่มวิชา ดังนี้

3.1.1 กลุ่มทักษะ หมายถึง กลุ่มวิชาที่เกี่ยวกับวิชาคณิตศาสตร์ และภาษาไทย

3.1.2 กลุ่ม สปช. หมายถึง กลุ่มวิชาที่เกี่ยวกับวิทยาศาสตร์ และสังคมศึกษา

3.1.3 กลุ่ม สสน. หมายถึง กลุ่มวิชาที่เกี่ยวกับจริยศึกษา ศิลปศึกษา พลศึกษา

ดนตรีนาฏศิลป์ ลูกเสือ-เนตรนารี ชูวาทาชาด

3.1.4 กลุ่ม กพอ. หมายถึง กลุ่มวิชาที่เกี่ยวกับงานบ้าน งานเกษตร งานเลือก (งานประดิษฐ์ งานช่าง และงานที่เตรียมไปสู่อาชีพ)

3.1.5 กลุ่ม กพ. หมายถึง กลุ่มวิชาที่เกี่ยวกับภาษาอังกฤษ กลุ่มวิชาชีพ ในที่นี้ หมายถึง กลุ่มวิชาภาษาอังกฤษ

4. ขนาดโรงเรียน หมายถึง ลักษณะทางกายภาพของโรงเรียน ซึ่งเป็นสถานที่ปฏิบัติงาน ของครู โดยพิจารณาจากจำนวนนักเรียนตามเกณฑ์ของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ดังนี้

4.1 โรงเรียนขนาดเล็ก หมายถึง โรงเรียนที่มีจำนวนนักเรียนต่ำกว่า 120 คน

4.2 โรงเรียนขนาดกลาง หมายถึง โรงเรียนที่มีจำนวนนักเรียนตั้งแต่ 121 - 300 คน

4.3 โรงเรียนขนาดใหญ่ หมายถึง โรงเรียนที่มีจำนวนนักเรียนตั้งแต่ 301 คนขึ้นไป

5. อายุของโรงเรียน หมายถึง ระยะเวลาการกำเนิดโรงเรียนตั้งแต่เริ่มก่อตั้งจนถึงปัจจุบัน ซึ่งในการวิจัยนี้ โดยพิจารณาจากค่าเฉลี่ยอายุของโรงเรียนกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งในการวิจัยนี้ วิเคราะห์ค่าเฉลี่ยอายุโรงเรียนกลุ่มตัวอย่างได้เท่ากับ 49.40 ปี ฉะนั้นจึงจำแนกอายุโรงเรียนเป็น 2 ระดับ ดังนี้

5.1 โรงเรียนตั้งใหม่ หมายถึง โรงเรียนที่ก่อตั้งมาแล้วจนถึงปีที่ทำการวิจัยต่ำกว่า 49 ปี

5.2 โรงเรียนเก่า หมายถึง โรงเรียนที่ก่อตั้งมาแล้วจนถึงปีที่ทำการวิจัยตั้งแต่ 49 ปี ขึ้นไป